

Posudek oponentky na diplomovou práci

Kristiny Nesvedové

Medová plástev včelky žati: *Iracema* jako překladatelský problém

Diplomantka si za téma své práce zvolila problematiku překladu emblematické prózy brazilského romantismu, jejíž česká verze je z roku 1964. Cílem bylo dobrat se ideálních východisek překladu filologickým rozbořem nejrůznějších aspektů Alencarova textu v literárněhistorických souvislostech, konfrontovat dosažené závěry s překladem existujícím a na vybraných pasážích se ve vlastní verzi pokusit dostát postulovaným nárokům.

Práce je promyšleně členěna a pečlivě, takřka bezchybně formulována, dodržuje platnou normu citací a graficky ji umocňuje ústrojně vybraný ilustrační materiál (snad až na Beardsleyho grafiku, která v textu nemá stylový podklad). Seznam použité literatury je úctyhodný a svědčí o diplomantčině seriózním přístupu.

Přestože nechci snižovat příspěvek práce ke kritice překladu, její největší přínos podle mého názoru spočívá v části analytické, která tvoří její první – větší – polovinu. *Iracema* je nejprve ve druhé kapitole rozebrána z hlediska dějového, žánrového, stylového, kompozičního a jazykového. Zde i v navazující kapitole třetí je vřazena do literárněhistorického kontextu brazilského romantismu v konkrétní indianistické podobě. Diplomantka se svého úkolu nejen zhostila se ctí, ale kolem této jediné veledůležité prózy nesmírně zajímavě a přesvědčivě vykreslila panorama dobové problematiky, která hýbala brazilskou společností či přinejmenším její intelektuální elitou, hledající na nejrůznějších úrovních národní identitu.

Na tomto honocení nic nemění drobné připomínky, jež lze k dílčím tvrzením vznést, protože ty se nikdy nedotknou koncepce ani podstaty sdělení (např. sporné odvozování *názvu* novodobého románu od „roman feuilleton“, s. 5, 56; mírně zavádějící charakteristika dvou romantických hrdinek, s nimiž je *Iracema* srovnávána, s. 16; „portugalské“ užití termínu *aliterace*, které se nekryje s českým, s. 22, 78; „volný verš“ místo pravděpodobnějšího „blankversu“ v případě Magalhãesovy básně, s. 27). Za úvahu by možná stálo, do jaké míry „kolonizátorské“ stanovisko k indiánce odsouzené „k zániku“ (s. 17) souvisí také s charakterem *časovosti* jejího přírodního – mytického – vymezení (americké země, rostliny umírající, když vydá plod, Koré sestupující periodicky do podsvětí), a naopak pojetí Portugalce jako jediné postavy, která se vyvíjí, (s. 40) s jeho

ukotvením v lineárním čase nejen křesťanství, ale i *historie* v opozici k cykličnosti mýtu. (Tzvetan Todorov v *Dobyti Ameriky* jde až k roli hláskového písma v pojmání světa.)

Čtvrtá kapitola se zabývá trojí podobou mytického aspektu, který se v díle projevuje prvky mýtu kosmogonického, mýtu o vyhnání z ráje a mýtu iniciačního, přetaveného v iniciační román. Diplomantka staví na rozsáhlé sekundární literatuře, jejíž poznatky se jí daří na dílo aplikovat s oporou v textu, třebaže interpretační základnu pojala značně velkoryse: cením si tohoto širokého či spíše hlubokého záběru, protože svědčí o potřebě dobrat se archetypální podstaty, byť ta v literárním vývoji doznala nemalých změn.

Pokud jde o podloženou konstruktivní kritiku existujícího překladu *Iracemy*, která je náplní páté kapitoly a snaží se pojmenovat a utřídit problémy, zde mě neodbytně napadá ještě jedna rovina, která je však kriticky téměř s jistotou nepostižitelná, totiž rovina redakčního zpracování v nakladatelství. Pokud bychom tuto neviditelnou rovinu vzali v potaz, můžeme jí alternativně přičíst například onu „eleganci“ stírající jazykový svéráz, která teoreticky mohla jazykovým citem nahradit jistou překladatelskou neohebnost. Ale to už budiž řečeno jen na okraj jako námět k reflexi, která by se musela nést v širším kontextu dané edice nebo práce příslušného redaktora.

Nový překlad vybraných kapitol přes svou nepopíratelně vysokou úroveň kupodivu nepřinesl tak průkazný kvalitativní skok, jaký by se dal očekávat po poučené citlivé analýze předpokladů jakostně vyšší české verze. Nedokazuje to ovšem nic jiného, než že diplomantčina silná stránka tkví mnohem spíše v literární analýze než v uměleckém překladu s básnickými parametry. Ani v nejmenším to nesnižuje její celkový výkon, který vrchovatou měrou splnil požadavky kladené na diplomovou práci.

Doporučuji tedy předloženou práci k obhajobě, navrhuji hodnocení známkou „výborně“ a dávám k úvaze její přijetí jako práce rigorózní.

V Praze 17. září 2008

PhDr. Vlasta Dufková